

— MENTAL FORURENSNING ER FARLIGST

— Man kan ikke se sporene etter 300 år med reindrift på Finnmarksvidda. Men nå går sporene på kryss og tvers, sier samiske Vera Eriksen. Hun utfordrer samer og nordmenn til å lære bærekraftig utvikling av gamle samiske tradisjoner.

Tekst: TORIL CHRISTENSEN
foto: naturvern.no

— Det er lett å plukke opp søppel eller å rense en elv sammenlignet med hva det krever å endre måten vi tenker på. Den mentale forurensningen er farligst, sier Vera Eriksen, som nylig ble valgt som fylkesleder i Naturvernforbundet i Finnmark.

Natur & miljø møter henne i loftsrommet på et hotell i Bergen. Ute regner det. Den jevne strømmen av vann nedover vinduet slører til utsikten mot en grå høsthimmel. Her, langt fra åpne vidder og vinden som setter fjellgress og dvergbjørk i bevegelse, åpner hun en dør inn til den samiske verden. En verden som tiden er i ferd med å gjøre til historie.

DA SAMENE IKKE SATTE SPOR

Eriksen vokste opp på Ravnastua, en av Statens fjellstuer på Finnmarksvidda. Tre mil utenfor Karasjok satt naturen ramme for livet. Hit kom samer på vei til sine beiter. Med seg hadde de historier og tanker som har levd blant samene gjennom århundre. Det var før motoren kom, da samene ikke satte spor etter seg.

— Når vi var ute og høstet, måtte vi passe på ikke å sette spor. Vi var avhengige av naturen. Derfor gikk vi ikke ut over naturens grenser. Gjorde man det, sultet man året etter. Vi leste de tegn og signaler naturen ga. Så sa vi at nå har vi fisket nok i dette vannet, eller nå har vi hogd nok bjørk i dette området. Det er slett man overlever i naturen. Men det moderne menneske har tatt i bruk en teknologi som gjør at man glemmer dette, sier Eriksen.

Det første som kom var enkle påhengsmotorer. Deretter fulgte traktorer, snøskutere og motoriserte firehjulinger. Nå er det knapt noen som driver på den gamle måten lenger.

SPOR PÅ KRYSS OG TVERS

— Jeg trodde lenge at det lå i samers gener at de skulle ta vare på naturen. Men de siste 20-30 årene har vist meg at det ikke er slik. Man kan ikke se sporene etter 2-300 år med reindrift på Finnmarksvidda. Men nå går sporene på kryss og tvers, sier Eriksen. Hun spør seg hva teknologi og uhemmet kjøring i naturen gjør med holdningene.

— Jeg ser hva reindriftsamene gjør, og det skremmer meg. Mange vil gjerne opprettholde noe av tradisjonen, men samtidig omfavner de den teknologien som er med på å bryte den ned. Noen ser det, men mange ser det ikke, sier Eriksen. Likevel ser hun ikke bare svart på situasjonen.

OPTIMIST

— Jeg er forsiktig optimist. Mange unge samer har en annen holdning til naturbruk. De gjør ikke som foreldrene, men ser tilbake på hvordan besteforeldrene levde, sier Eriksen. Hun vil nå utfordre Sametinget og minne dem på hva samene er i ferd med å miste.

— Sametinget har hverken miljøvernplan eller klimaplan. Jeg vil spørre dem om de ikke ser paradokset i at landet blir nedkjørt av spor på kryss og tvers mens man kjemper for retten over det, sier Eriksen.

— DET FINNES IKKE URØRT NATUR

Etter at hun kom inn i miljøbevegelsen har hun reagert på bruken av begreper som "urørt natur" og "den siste villmark".

— Det finnes ikke urørt natur. Selv månen er ikke urørt. Det dreier seg om den naturen hvor jeg har mitt matfat. For meg er ikke dette den siste villmark.

Likevel føler hun seg hjemme i Naturvernforbundet.

— Naturvernforbundet snakker om mye av det samme som jeg står for. Det er bare snakk om en annen begrepsbruk. Men jeg håper jeg aldri kommer så langt at jeg snakker om naturen som "den siste villmark". Da setter du deg utenfor, sier Eriksen.

YDMYKHET ER VEIEN

Hun mener det moderne mennesket har mye å lære av gamle samiske tradisjoner.

— Du er mindre enn naturen. Du må takke for det du får – om det er lite eller mye. Hvis du gjør det, kan du ikke ødelegge den, sier Eriksen.

Ute har det blitt mørkt, men det regner fortsatt. Vinden slynger regndråpene mot ruten i ujevne kast. Vera Eriksen ser på klokken.

— Nå har jeg ikke mer tid. Nå må jeg skifte.

I skapet henger samedrakten. Hun skal på festmiddag, og da er det bare den som duger.

Det finnes ikke urørt natur. Selv ikke månen er urørt.

PORTRETTE

Hvem:
Vera Eriksen

Hva:
Nyvalgt fylkesleder i Naturvernforbundet i Finnmark

Hvorfor:
Vil utfordre samer og andre nordmenn til å lære av gamle samiske tradisjoner